

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ НАД ЖІНКАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Таїсія ПОСЛОВСЬКА, слухач магістратури 1-го курсу 102 навчальної групи навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції **Олександр ДОЦЕНКО**

На сьогоднішній день, існують різні прояви домашнього насильства, які є проблемою не лише в Україні, але й у більшості зарубіжних країн. Слід зазначити, що найчастіше жертвами домашнього насильства стають жінки.

Так, відсоток жінок, які хоча б раз у житті зазнавали фізичного та/або сексуального насильства в сім'ї, варіює від 9,8% (Швейцарія) до 85% (Пакистан). Із 87 тисяч жінок, які були навмисно вбиті у 2017 році в усьому світі, більше половини були вбиті своїми партнерами або членами сім'ї, що означає, що 137 жінок у світі щодня гинуть від рук члена власної родини [5].

Говорячи за протидію домашньому насильству в Україні, слід зазначити, що останніми роками статистика соціальних опитувань показує, що щороку в Україні гине понад 600 жінок від домашнього насильства а також 1,1 мільйон українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї [2].

На сьогоднішній день, у нашій державі починає набирати розголосу дана проблема: ведеться спільна робота державних структур, органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями, проводяться різноманітні тренінги, вебінари щодо профілактики та протидії домашньому насильству, проте все ж значна різноманітність способів знуцання над жінками в сім'ях спостерігається як в Україні, так і в різних країнах світу.

Не можливо не пригадати той факт, що на міжнародному рівні першим міжнародно-правовим документом, що дає визначення поняття «насильство щодо жінок», є Декларація ООН про викорінювання насильства щодо жінок (1993) [6]. Також важливим документом у сфері протидії домашньому насильству є Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Конвенція передбачає свободу жінок від будь-якої форми насильства [2].

Говорячи за законодавство України у даній сфері, варто відмітити Конституцію України, де в ст. 28 вказано, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [4]. Також не можливо не звернути увагу на Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» в якому до домашнього насильства відносять діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи

теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [3].

Однак, до вище викладеного слід додати, той факт, що на момент 2020 року не лише законодавство України, а й законодавство жодної з країн світу повністю не захищає від домашнього насильства, а в деяких державах це взагалі не вважається злочином.

Звертаючись до досвіду зарубіжних країн у сфері протидії домашньому насильству над жінками, можна навести яскраві приклади боротьби у таких країнах як: Німеччина, Польща, США, Франція, тощо.

Так, характерною особливістю законодавства Німеччини в зазначеній сфері є орієнтація на вилучення особи з родини строком на 10 днів. Цікавими є норми Закону Німеччини «Про побутове насильство», відповідно до яких потерпілій особі надається право правової претензії на виділення квартири. У разі заподіяння фізичної шкоди здоров'ю або обмеження свободи, у разі виникнення загрози такого порушення суд може зобов'язати кривдника звільнити квартиру незалежно від того, в шлюбі партнери чи ні; навіть власник квартири або єдиний квартиронаймач, орендар, тощо. Поряд із цим варто зазначити, що відповідно до законодавства Польщі за вчинення насильства в сім'ї особа притягується лише до кримінальної відповідальності [5].

За статистикою, у США жінка страждає від фізичного насилля кожні 18 хвилин. 62% убивств жінок було вчинено їхніми чоловіками. Так, зазначимо, що обов'язковий арешт за домашній напад є широко рекомендованим засобом, покликаним вирішити проблему домашнього насильства в Америці. У результаті останніх досліджень постало питання про розумність такої політики. Кримінологи, юристи, працівники поліції висловлюють різні думки з приводу того, чи повинна змінитися політика держави щодо арешту. Крім того, необхідно зауважити, що практика обов'язкового арешту як методу припинення насильства не єдина у США (Наприклад, у Нью-Йорку не існує обов'язкового арешту) [1].

У Франції ефективно налагоджена взаємодія підрозділів поліції з «гарячою мобільною лінією», що дає змогу швидко прибувати на місце вчинення насильства в сім'ї. Крім того, поліція має право негайно вилучати осіб, що вчинили насильство в сім'ї, із місця спільного проживання з потерпілою особою, а суд може призначати такий захід протидії насильству в сім'ї, як використання електронних ОРБ-браслетів. За допомогою цих браслетів поліція отримує сигнал про те, що особа, яка вчинила насильство в сім'ї, наближається до потерпілої, і можуть негайно реагувати на це [5].

Таким чином, закордонний досвід показує те, що в нашій країні значною перешкодою у протидії домашньому насильству є недосконала законодавча база. Як показує практика, якщо жертва подає до

правоохоронних органів заяву про вчинене насильство, то з кривдника стягують штраф, який найчастіше йде із сімейного бюджету. Також варто зазначити, що незважаючи на те, що правоохоронні органи можуть винести кривднику тимчасовий заборонний припис (до 10 діб), найчастіше дана особа повертається назад до жертви та продовжує вчиняти домашнє насильство над нею, як правило, за статистикою продовжується фізичне насильство. Так, Україні варто запозичити досвід зарубіжних країн, де практикою перевірено, якщо правопорушник погрожує, завдає шкоди особі, яка мешкає у тому самому будинку, поліція виселяє правопорушника із спільного житла і забороняє йому туди повертатися, навіть якщо він є власником будинку. Також вважаємо за доцільне запровадити використання електронних ОРБ-браслетів за допомогою яких поліція б отримувала сигнал про те, що кривдник наближається до потерпілої, і могла б швидше та ефективніше реагувати на даний факт.

Список використаних джерел:

1. Гумін О., Римарчук Г. Зарубіжний досвід запобігання сімейно-побутовим насильницьким злочинам щодо жінок правоохоронними органами / О. Гумін, Г. Римарчук // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 855. С. 502-509.
2. Драгоненко А.О., Пихтіна П. В. Протидія насильству в сім'ї: міжнародний досвід та реалії в Україні відповідно до чинного кримінального законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. Випуск 3. 2018. С. 151-157.
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» м. Київ 7 грудня 2017 року № 2229-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
4. Конституція України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Ломакіна О.В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі / О. В. Ломакіна. // *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_20
6. Ращупкіна О. В., Ємець Н. А. Попередження насильства над жінками в сім'ї «Протидія домашньому насильству: реалії і перспективи» : збірник тез Обласної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 24 жовтня 2019 р.) / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, ЧНТУ, 2019. 126 с. <chrome-extension://ohfgljdgelakfkefopgkclcohadegdpjf/https://stu.cn.ua/media/files/confere nce/zbirnik-nas.pdf>